

Utbildningsinspektion i Gröndalsskolan förskoleklass och grundskola årskurs 1–9 och Humlegårdsskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–3

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning	3
Bedömning av resultaten	4
Bedömning av verksamheten	8
Bedömning av förutsättningarna	13

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Gröndalsskolan och Humlegårdsskolan och besökt skolorna den 11-13 oktober. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga skolförfattningar. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets hemsida www.skolverket.se/Inspektion.

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Gröndalsskolan samt Humlegårdsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Gröndalsskolan och Humlegårdsskolan intervjuades rektorena, ett fåtal föräldrar, lärare, elevvårdspersonal och elever, både i elevrådet och i slumpvis utvalda elevgrupper. Även andra iakttagelser i skolmiljön, spontana samtal i klassrum och korridorer och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Gröndalsskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	37
Grundskola	525

Humlegårdsskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	22
Grundskola	74

Uppgifter om elevantal är skolans egna från september 2005.

I anslutning till skolorna finns fritidshem. Dessa verksamheter har inte besökts utan ingår i Skolverkets inspektion på kommunnivå.

Humlegårdsskolan är en liten skola med flera separata byggnader. Skolan startade som daghem i mitten av sextiotalet och har fungerat som skola sedan början av sjuttiotalet. Skolan ligger insprängd i ett bostadsområde med mestadels flerbostadshus, fem minuters gångväg från Gröndalsskolan. Skolan har sammanlagt 96 elever i förskoleklass och årskurserna 1–3.

Gröndalsskolan är byggd 1964 och ligger i tätorten. Skolan har elever i förskoleklass och årskurserna 1–9.

Skolorna har två rektorer. Den ena rektorn är ansvarig för förskoleklassen och årskurs 1–3 i Humlegårdsskolan samt förskoleklassen och årskurs 1–5 i Gröndalsskolan. Den andra rektorn är ansvarig för årskurs 6–9 samt alla modersmållärare i Nynäshamns kommun. Denna organisation är ny från den 1 januari 2005.

Verksamheten i Humlegårdsskolan är från och med augusti 2005 organiserad i ålderhomogena klasser med en lärare per klass både i förskoleklassen och i årskurs 1–3. I Gröndalsskolan finns en åldershomogen förskoleklass, en åldersblandad klass i årskurs 1–3 och ålderhomogena klasser i årskurs 4–9. I årskurs 7–9 har varje klass vanligtvis två klassföreståndare. Skolornas personal arbetar i arbetslag, som är nya för detta läsår. I Humlegårdsskolan utgör hela personalen en arbetsenhet. I Gröndalsskolan är förskoleklassen till årskurs 3 ett arbetslag, årskurs 4–5 utgör ett lag och årskurs 6–9 har två arbetslag.

22 procent av eleverna på skolorna är berättigade till modersmål (år 2004 enligt Skolverkets statistik).

Sammanfattande bedömning

Bedömningen av kvaliteten i utbildningen vid skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Gröndalsskolan (förskoleklass och grundskola årskurs 1–9) och Humlegårdsskolan (förskoleklass och grundskola årskurs 1–3) ingår i samma rektorsområde och leds av två rektorer. Den ena rektorn ansvarar för verksamheten från förskoleklass till årskurs 5 på båda skolorna. Den andra rektorn ansvarar för årskurs 6–9 i Gröndalsskolan. Även om skolorna arbetar utifrån samma arbetsplan med inriktning mot ett helhetsperspektiv från förskoleklass till årskurs 9 skiljer sig de två rektorernas ansvarsområden åt så mycket i verksamheten, att inspektörerna bedömer dem som två rektorsansvar.

Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan upp till årskurs 5 upplevs av elever, lärare och föräldrar som trygga skolor, både fysiskt och psykosocialt. Inspektörerna bedömer att verksamheten i stort är av god kvalitet. Skolorna når goda resultat. Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan har arbetat med ett värdegrundsarbete som uppskattats av elever och lärare. Skolorna arbetar medvetet för att förbättra och förändra undervisningsformerna för att nå högre måluppfyllelse. Resurserna i form av personal och materiella förhållanden är goda.

Gröndalsskolan årskurs 6–9 är en skola där eleverna ofta talar om lärarnas pedagogiska kunnande och stora engagemang. Inspektörerna bedömer att verksamheten vid skolan övergripande är av god kvalitet. Skolan ger eleverna tillfredsställande kunskaper för fortsatta studier. Resurserna i form av personal och materiella förhållanden är goda. Biblioteket på skolan lyfts fram av elever och personal som en tillgång i det pedagogiska arbetet.

Detta är de övergripande bedömningarna för skolorna. Enligt inspektörerna finns det också utrymme för förbättringar inom följande områden inom rektorns ansvarsområde för förskoleklass till årskurs 5:

- Skolans kvalitetsredovisning bör förbättras så att även förbättringsområden för Humlegårdsskolan tydligt framgår.

Enligt inspektörerna finns det också utrymme för förbättringar inom följande områden inom rektorns ansvarsområde för årskurs 6–9 i Gröndalsskolan:

- Skolan bör analysera orsakerna och göra nödvändiga insatser avseende skillnaderna i resultat mellan pojkar och flickor.
- Skolan bör undersöka orsakerna till elevernas låga resultat och vidta åtgärder, både vad gäller elever som är behöriga att söka till ett nationellt program och de som är godkända i skolans samtliga ämnen.
- Skolan bör förbättra elevernas kännedom om kunskapsmål och betygskriterier.
- Skolan bör följa upp elevernas kunskapsresultat i skolans alla ämnen samt läroplanens mål att sträva mot.
- Skolan bör förbättra kvalitetsarbetet så att personalen är delaktig i arbetet med mål, planering, utvärdering, analys och åtgärder.

- Rektorn bör bli mer förtrogen med verksamheten, vad gäller både innehåll i undervisningen och organisationen.
- Handhavande av betygskatalogen bör tillgodose kraven på en rättssäker dokumentation.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Handlingsprogram mot kränkande behandling saknas (Avsnitt 2.8 Rektors ansvar Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
- Elever i behov av särskilt stöd får inte det stöd de behöver för att uppnå målen (4 kap. 1 § skollagen och 5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Studiehundledning ges inte till elever i behov av studiehundledning på sitt modersmål (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Det åligger skolan att följa upp elevernas kunskapsutveckling och utvärdera resultaten i relation till de nationella målen. Skolan skall även, enligt läroplanen, klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har.

I förskoleklasserna arbetar lärarna med fonolek¹ och Trullematerial². Under inspektörernas lektionsbesök är eleverna aktiva och arbetar medvetet med skolförberedande uppgifter. Inspektörerna bedömer att eleverna i förskoleklasserna får en bra grund för fortsatt skolgång.

I skolorna används även läsutvecklingsschema (LUS) upp till årskurs 6 (se vidare under rubriken Individanpassning, individuell studieplanering och stöd). När personalen upplever att LUS-schemat inte täcker in hela elevens läsutveckling har de medvetet sökt andra material att använda för uppföljning av just detta område. Denna medvetenhet tror rektorn och personal är en av anledningarna till de förbättrade resultaten på de nationella proven i årskurs 5 i svenska under senare år.

Båda skolorna följer upp resultaten i svenska och matematik med hjälp av de kommunövergripande tester som görs. I matematik används PRIM-gruppens³ matematiktest i årskurs 3 och årskurs 8. I svenska används Psykologiförlagets DLS-läsförståelse⁴ i årskurs 3 och årskurs 6.

¹ Fonolek är ett test som diagnostiserar barns och elevers fonologiska medvetande genom att bland annat testa ljudsegmentering och ljudsynes.

² Trulle är ett läromedel som ska främja läs- och skrivutveckling hos yngre barn, med hjälp av sagor, bildberättelser, rim- och ramsor.

³ PRIM-gruppen vid Lärarhögskolan i Stockholm utarbetar på uppdrag av Skolverket de nationella ämnesproven i matematik för grundskolan och gymnasieskolan.

⁴ DLS är ett diagnostiskt material för analys av läs- och skrivförmåga utarbetat av Psykologiförlaget.

PRIM-gruppens matematiktest i årskurs 3 visar att resultaten för Gröndalsskolans enhet har förbättrats de senaste åren. År 2004 ligger andelen elever som klarar minimigränsen på alla delar av provet på höga 79 procent i Gröndalsskolan och till år 2005 har resultatet förbättrats till 83 procent. Det är över snittvärdet för Nynäshamns kommun. För Humlegårdsskolan är andelen elever som klarar minimigränsen på alla delar av provet år 2004 32 procent. År 2005 har resultatet för Humlegårdsskolan förbättrats till mycket höga 95 procent. Personalen i Humlegårdsskolan menar att de genom att satsa extra resurser på matematik under läsåret har fokuserat bättre på ämnet och resultatförbättring. Bland annat har de undervisat i matematik i mindre grupper genom att använda fyra lärare på tre matematikgrupper.

Resultaten från PRIM-gruppens matematiktest i årskurs 8 visar att även andelen elever som klarar minimigränsen på alla delar av provet ökar i Gröndalsskolan. År 2004 klarar 56 procent av eleverna alla delar och år 2005 har andelen ökat till 61 procent. Ett resultat som ligger en procentenhet under genomsnittsvärdet för hela Nynäshamns kommun år 2005. Gröndalsskolan har förbättrat sina resultat i matematiktestet för årskurs 8 de senaste tre åren.

DLS-läsförståelsetestet år 2004 i årskurs 3 ger ett något lägre värde för Gröndalsskolan och Humlegårdsskolan än normeringsvärdet för testet. (13,4 mot normeringsvärdet 13,96, max är 18). Enhetens resultat förbättras till år 2005, då skolorna når ett värde av 14,5 vilket motsvarar genomsnittsvärdet för hela Nynäshamns kommun. Resultatet har legat strax över eller strax under normeringsvärdet de senaste fem åren. I årskurs 6 har Gröndalsskolans resultat förbättrats från år 2004 till 2005 och resultatet ligger över normeringsvärdet för årskurs 6 (28,7 mot normeringsvärdet 28,0 max är 33). Förutom år 2004 har Gröndalsskolans resultat legat strax över normeringsvärdet de senaste fem åren.

Tabell 1: Andelen elever i Gröndalsskolan som har nått målen vid ämnesproven i årskurs 5. Uppgifter avseende 2005 är lämnade av kommunen.

Nationella prov åk 5	Gröndalsskolan	Nynäshamns kommun
Svenska	92	88
engelska	95	91
Matematik	87,5	89

Resultatet är en svag försämring med en procentenhet i svenska, en förbättring med fem procentenheter i engelska och i matematik jämfört med år 2004.

Skolorna har lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna i flera ämnen, som till exempel samhällsorienterande- och naturorienterande ämnen. En del elever i de lägre årskurserna ställer sig ändå frågande till vilka mål som gäller i varje enskilt ämne. Andra är mycket medvetna om vad de förväntas kunna.

Officiell statistik från Skolverket visar att eleverna i grundskolans årskurs 9 vid Gröndalsskolan har haft en negativ kunskapsutveckling under perioden 2000 – 2005. Under perioden har eleverna sänkt sitt meritvärde från 170,4 (år 2000) till 162,8 (2004). Meritvärdet har sjunkit för både pojkar och flickor. Skolans genomsnittliga meritvärde ligger lägre än både kommunens genomsnitt och rikets genomsnittliga värde. Pojkarnas betygsresultat har under en följd av år varit lägre än flickornas men läsåret 2003/2004 får pojkarna ett högre meritvärde. I intervjuer framkommer att personalen upplever att de på skolan inte har analy-

serat eller gjort insatser för hur skolan ska arbeta för att utjämna skillnaden, vare sig när pojkarnas meritvärde har varit lägre än flickornas eller när flickornas ett läsår är lägre än pojkarnas. Rektorn anser att skillnaden mellan pojkars och flickors resultat har tagits upp i ledningsgruppen och nämnts för medarbetarna. Inspektörerna bedömer att skolan bör analysera resultaten och resonera och vidta eventuella åtgärder med anledning av de olika betygen för pojkar och flickor.

År 2004 är 74 procent av eleverna behöriga att söka ett nationellt program på gymnasiet. 2005 är motsvarande siffra 77 procent. Andelen elever som blir godkända i samtliga ämnen år 2005 är 55 procent, en liten minskning från år 2004 då 58 procent är godkända i alla ämnen. Det är ett väsentligt sämre resultat än Nynäshamns kommun totalt och riket totalt samma år. Uppgifterna avseende år 2005 är lämnade av kommunen.

Tabell 2: Elevers meritvärde, behörighet till nationellt program och andel som uppnått målen åren 2003-2005 i Gröndalsskolan.

Årskurs 9	2003	2003	2003	2004	2004	2004	2005
	Gröndals-skolan	Nynäs-hamn	Riket	Gröndals-skolan	Nynäs-hamn	Riket	Gröndals-skolan
Meritvärde⁵	172,2	202,4	205,4	162,8	199,6	206,9	xx)
Andel behöriga till nationella program	82	91,8	89,9	74	90,6	89,6	77
Andel som uppnått målen i alla ämnen	60	72,0	74,8	58	70,7	75,9	55
SALSA-värde⁶	70 (-12)	76 (-5)	xx)	71 (-12)	74 (-2)	xx)	xx)

I samtal framgår att både personal och skolläda har en ökad måluppfyllelse för eleverna som prioritet. Detta finns även med som mål i skolans arbetsplan för läsåret. Någon analys av elevernas kunskapsresultat över tid eller förändringen från årskurs 6 till de högre årskurserna har inte gjorts på skolan som inspektörerna har kunnat ta del av. Inspektörerna bedömer att skolan bör fortsätta arbeta för en ökad måluppfyllelse, så att fler elever når behörighet att söka till ett nationellt program samt att fler elever blir godkända i skolans samtliga ämnen.

⁵ En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavs-betygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

⁶ Analysverktyg, som tillhandahålls av Skolverket och som tar hänsyn till skolors elevsammansättning och vissa socioekonomiska faktorer.

xx) uppgift saknas.

Skolorna arbetar med tydliga lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna i svenska, matematik och engelska från förskoleklass till årskurs 9. För övriga ämnen finns liknande i de lägre åldrarna. Personalen menar att lokala bearbetningarna av nationella kursplaner finns i alla ämnen, men att de i vissa fall behöver revideras. Föräldrar menar att det är svårt att veta vad som förväntas av eleverna i olika ämnen och skulle gärna se att kursplanerna finns tillgängliga på skolans hemsida. Någon samlad systematisk uppföljning och analys av de samlade kunskapsresultaten har inte inspektörerna kunnat se att skolan har.

I skolans uppdrag ingår även mål som gäller elevernas generella kunskapsutveckling. Undervisningen skall bidra till att eleverna utvecklar nyfikenhet och lust att lära, strategier för det egna lärandet, tillit till den egna förmågan att arbeta självständigt och tillsammans med andra, inta ett kritiskt förhållningssätt, förmåga att lyssna, diskutera och argumentera samt att se helheter och sammanhang.

Såvitt inspektörerna har kunnat se har inte skolan någon samlad systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas utveckling mot läroplanens mål att sträva. Skolbesöket är för kort för att inspektörernas ska kunna bedöma huruvida undervisningen vid skolorna bidrar till att eleverna till exempel utvecklar förmågan att argumentera. Inspektörerna bedömer att skolan bör göra en systematisk uppföljning och analys av de samlade kunskapsresultaten, samt av arbetet med läroplanens övergripande mål.

Resultatet av arbetet med normer och värden

I läroplanen står att läsa att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall tränas i och kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet.

Skolan har ett dokument där skolans värdegrund framställs. Dokumentet är indelat i tre ansvarsområden: elev, personal och förälder/vårdnadshavare. Fyra områden tas upp: vilja, ansvar, respekt och attityd. På flera håll i skolorna finns tavlor med värdegrundsdokumentet uppsatta. Personal och elever ur elevrådet talar positivt om arbetet med värdegrunden. Flera elever menar att alla på skolan fungerar bättre tillsammans när diskussioner kring den gemensamma värdegrunden oftare förs i till exempel klassrummen. Samtidigt säger ett antal elever att de har blivit retade eller slagna i skolan, men de anser att personalen har varit bra på att ta tag i händelserna. I synnerhet lyfter de fram kurator, som en person som finns till hands och kan hjälpa till att lösa eventuella konflikter. Eleverna i de lägre årskurserna i Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan säger att reglerna är gemensamma för alla och de känner delaktighet i dessa regler. Elever i de högre årskurserna menar att de saknar gemensamma regler för skolan och en del uttalar en frustration över att reglerna är olika från klassrum till klassrum och från lärare till lärare. Med inspektionsbesöket som underlag bedömer inspektörerna att värdegrundsarbetet i Gröndalsskolan har lett till att skolan är en levande social gemenskap som ger trygghet. Ett visst arbete återstår dock för att alla på skolan skall arbeta enligt de gemensamma reglerna.

Sammanfattning

Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan är skolor där lärarnas arbete och engagemang ofta lyfts fram av elever i samtal och intervjuer. Inspektörerna bedömer

att Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan når goda resultat då det gäller elevernas kunskaper i de lägre årskurserna. Det finns en medvetenhet hos lärarna om elevernas resultat och förändringar görs av arbetssätt och arbetsformer för att stötta eleverna så att deras kunskapsutveckling förbättras. Lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna finns i samtliga ämnen, men de behöver tydliggöras för att förbättra elevers kännedom om målen och betygskriterierna för utbildningen.

Inspektörerna bedömer vidare att resultaten för eleverna i de högre årskurserna bör förbättras, något som skolan arbetar mot och har inskrivet i den lokala arbetsplanen. Skolan bör även analysera och följa upp orsakerna till den skillnad i betygsresultat som finns mellan pojkar och flickor i årskurs 9.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt författningarna skall skolan samverka med elevernas vårdnadshavare likväl i frågor som rör den enskilda eleven som i frågor vad gäller skolverksamheten i stort. Skolan skall även befrämja elevernas förmåga till ansvarstagande och arbeta för att eleverna successivt får ett allt större inflytande över såväl det egna lärandet som skolans verksamhet i stort.

Eleverna i Gröndalsskolan uppger i intervjuer och samtal att deras inflytande över verksamheten i stort varierar. Eleverna i de lägre årskurserna anger att de är nöjda med sitt inflytande, till exempel när de kan välja mellan olika ämnen i undervisningssituationen. Eleverna i de högre årskurserna säger att de har stor tilltro till att kunna vara med och ha inflytande över verksamheten i stort eller över det egna lärandet, när de behöver. Nynäshamns egen elevenkät i årskurs 8 från år 2005 stöder elevernas upplevelse. På en skala från 1 till 4 får frågan "lärarna låter oss vara med och planera vad vi skall göra på lektionerna" värdet 2,45. Det är en ökning från tidigare år och värdet ligger över snittet för Nynäshamns kommun.

Elevrådet i Gröndalsskolan är uppdelat på två avdelningar, en för årskurs 3–5 och en för årskurs 6–9. Elevråden leds av varsin lärare. Representanterna i elevrådet upplever att de kan ta upp de frågor som är aktuella och att de får gehör för sina frågeställningar. De uppfattar vidare att beslutsvägarna på skolan är korta och att de får förklaringar till vad som är rimligt att förändra och vad som inte går att förändra. Rektorn deltar ej i elevrådsarbetet. Skolan har föräldraråd för enbart föräldrar och skoloråd där rektorn, personal, föräldrar och elever ska ingå. Skolledningen nämner att elever inte alltid har deltagit i skolorådets möten, men det är oklart vad anledningen till det är. Föräldrar uttrycker en önskan att protokoll från skolorådsmöten läggs ut på skolans hemsida så att det blir lättare att informera sig.

I Humlegårdsskolan har personalen tydliga riktlinjer för hur de ska arbeta i händelse av mobbning eller kränkande behandling. Dessa finns ej nedskrivna i något handlingsprogram. I Gröndalsskolan säger någon lärare att det finns riktlinjer i de olika arbetslagen, i alla fall muntliga sådana. I 1994 års läroplan för det offentliga skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) står angivet att rektorn ansvarar för att en handlingsplan mot kränkande behandling upprättas. En sådan saknas för Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan. Inspektörerna bedömer att detta måste åtgärdas.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Organisationen av skolans undervisning har sin utgångspunkt i såväl läroplanens mål som de enskilda elevernas förutsättningar och behov. Skolan skall främja elevernas lust att lära, enligt författningarna. Eleverna skall även ges möjlighet att stegvis ha inflytande på bland annat arbetsformer och successivt ta ett allt större ansvar för sin utbildning.

Gröndalsskolan har en, för detta läsår, ny organisation. Arbetslagen är nya och består för de högre årskurserna av ett för årskurserna 6–7 och ett för årskurserna 8–9. Arbetslagen träffas på schemalagda möten varje vecka, men har inte gemensamma arbetsrum. Det gör att kontakten mellan lärare från årskurs 6 och årskurs 7 upplevs som bristfällig av flera ur personalen. De menar att information om elever och elevers kunskapsutveckling försvinner eftersom det saknas en naturlig mötesplats för personalen. Personalen menar att organisationsförändringen inte har varit förankrad hos personalen. De säger att förändringen förmodligen ”kommer från kommunen”. Rektor för de högre årskurserna säger att de nya arbetslagen fungerar från detta läsår. Intrycket under inspektionsbesöket är att oenighet råder mellan skolledning och personal vad syftet med arbetslagen och den nya organisationen är.

Under lektionsbesöken i Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan uppger eleverna att de i allmänhet tycker att det är roligt i skolan eftersom lektionerna är varierade. I alla samtal och intervjuer anger eleverna att skolan har bra lärare. I de lägre årskurserna säger eleverna att lärarna är både snälla och stränga och att de förklarar bra. Inspektörerna ser varierade lektioner i olika ämnen där eleverna är engagerade och arbetsklimatet i klassrummen präglas av dialog med eleverna. I de högre årskurserna talar eleverna om engagerade lärare som bryr sig om vad eleverna lär sig och förklarar bra. Elevernas uttalande stöds av resultaten i Nynäshamns egen elevenkät i årskurs 8 från år 2005. På frågor av typen ”jag trivs i skolan”, ”lärarna kan sina ämnen” och ”i min skola verkar alla lärare bry sig om alla elever” får Gröndalsskolan högre värden än snittvärdena för Nynäshamns kommun. Inspektörerna ser exempel på lektioner där kontakten mellan lärare och elev är god. Undervisningen planeras och genomförs med utgångspunkt i de nationella målen för utbildningen och är varierad, såvitt inspektörerna kan bedöma. Inspektörerna ser exempel på alltifrån praktiska experiment i kemi till verbböjning i tyska. I något fall säger någon elev att det är svårt att förstå vilka mål som finns med uppgiften eller med ämnet.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

I skollagstiftningen står angivet att stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Skolan skall, under rektors ansvar, upprätta åtgärdsprogram för att

stödja elevens kunskapsinhämtning. Åtgärdsprogrammen skall upprättas i samarbete med eleven och elevens vårdnadshavare.

Inspektörerna bedömer att Gröndalsskolans rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd i de lägre årskurserna är mycket goda. I förskoleklassen och årskurs 1–3 screenas eleverna i framförallt läsutveckling och matematik med hjälp av bland annat fonolek och Ingvar Lundbergs läsmetod ”vilken bild är bäst”. Denna kartläggning görs av specialpedagogen, som även skriver åtgärdsprogram för de elever som är i behov av särskilt stöd. Läsutvecklings-scheman används även i skolorna från förskoleklassen till årskurs 6. För elever i de högre årskurserna finns gemensamma mätstationer som till exempel PRIM-gruppens matematiktest i årskurs 8. En kartläggning av elev i behov av stöd görs på elevvårdsgruppens möten, men åtgärdsprogrammen skrivs av mentor/klassföreståndare för eleven tillsammans med föräldrar/vårdnadshavare. Skolans elevvårdsgrupp menar att det finns ett större stödbehov hos eleverna på skolan än vad det finns resurser till att hjälpa. Rektorn säger att skolan prioriterar de elever som är i störst behov av stöd, men att det finns elever som skulle behöva mer stöd. Även personalen uttrycker en frustration över att inte alla elever får stöd fullt ut. Flera önskar att svenska som andra språk skulle kunna ges i stället för undervisning i svenska, dvs. svenska som andra språk och svenska ligger parallellt på schemat. Personalen menar att fler elever skulle kunna få stöd på så vis. Någon förälder anser att det krävs en skriftlig diagnos för att få hjälp. De elever inspektörerna har talat med menar att det finns hjälp och stöd att få om man behöver. Inspektörerna bedömer att skolan måste ge alla elever i behov av stöd det stöd de behöver för att uppnå de nationella målen.

Gröndalsskolan saknar rutiner för att inventera elever i behov av modersmålsundervisning (se vidare under rubriken Förutsättningar). Enligt grundskoleförordningen skall en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. Studiehandledning till dessa elever får bekostas av skolan själv, enligt rektorn. Det finns under innevarande läsår 3-5 elever i de högre årskurserna som skulle behöva studiehandledning på sitt modersmål, menar rektorn som säger att skolan avstår från att ge detta på grund av ekonomiska skäl. Inspektörerna bedömer att skolan bör införa rutiner för att inventera vilka elever som är i behov av modersmålsundervisning. Inspektörerna bedömer vidare att elever som behöver studiehandledning på sitt modersmål måste få det.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Enligt författningarna skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare genomföra ett utvecklingssamtal. Samtalet skall handla om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling och grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen. Betygen i grundskolan skall motsvara de mål som eleverna har uppnått enligt kursplanerna i ämnet.

Eleverna på skolorna upplever att utvecklingssamtalen ger dem information om vad de kan och vad de ska lära sig. I vissa fall förbereder de samtalen i hemmen genom en självutvärdering om till exempel trivsel, i andra fall inte. Någon förälder menar att målen för skolan blir tydliga i utvecklingssamtalen och de upplevs som framåtsyftande. Inspektörernas bedömning är att utvecklingssamtalen sker enligt gällande författning och grundar sig på elevernas utveckling i förhållande till målen.

I grundskoleförförordningen anges riktlinjer för hur betygskatalogen skall föras. Rektorn har ett särskilt ansvar för rättssäkerheten i skolan. Vid inspektionen framkommer att det finns brister i gällande rutiner för handhavande av betygskatalogen. I skolans betygskatalog finns ett antal strykningar och korrigeringar utan signering och utan beslut av rektor. Inspektörernas bedömning är att dessa brister bör rättas till och rutiner utvecklas.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

För genomförandet av de fastställda målen skall det finnas en arbetsplan. Arbetsplanen skall utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för elever och föräldrar. Rektorn beslutar om arbetsplanen. Arbetsplanen skall kontinuerligt följas upp och utvärderas.

Den lokala arbetsplanen för Gröndals enhet består av en A4-sida med sju mål för läsåret samt fem punkter för hur de målen ska nås. Arbetsplanen är relativt okänd av personalen, som inte har varit med och formulerat målen eller arbetat med formuleringarna om hur målen ska nås. Arbetsplanen har tagits fram av rektorerna på skolan efter att de gått genom resultaten för eleverna och personalens utvärderingar som görs vid läsårets slut. Inte heller elevråd eller föräldraråd medverkar i framtagandet av en lokal arbetsplan.

För skolan skall det årligen upprättas en skriftlig kvalitetsredovisning. Den skall fungera som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

För Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan finns en gemensam kvalitetsredovisning. Personal i de lägre årskurserna upplever att de har varit delaktiga i framtagandet av kvalitetsredovisningen och de uppger att de omfattas av målen för läsåret. Personalen i de högre årskurserna menar att det är osäkert om de är med i kvalitetsarbetet, till exempel med att ta fram mål för läsåret. Inspektörerna bedömer att en aktuell kvalitetsredovisning finns som motsvarar förordningens krav, men att skolan bör arbeta vidare med att få ett fungerande kvalitetsarbete där även personalen i de högre årskurserna känner sig delaktig i arbetet med mål, planering, utvärdering och åtgärder.

Av kvalitetsredovisningen går inte att utläsa om det finns specifika förbättringsområden för just Humlegårdsskolan. Förutsättningarna för Humlegårdsskolan skiljer sig från Gröndalsskolan bland annat när det gäller lokaler och personalresurser. Den gjorda kvalitetsredovisningen kan därför vara missvisande när det gäller Humlegårdsskolan. Enligt gällande förordning skall varje skola upprätta en kvalitetsredovisning. Inspektörerna bedömer att skolan bör tydliggöra kvalitetsredovisningen så att förbättringsområden för de två skolorna tydligt framgår.

Skolledning och intern kommunikation

Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Läroplanen anger att rektor skall fungera som pedagogisk ledare och ansvara för att skolverksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Båda rektorerna på skolan upplever att kontakten med närmaste chef, områdeschefen, är givande och viktig. De menar att de har en kontinuerlig dialog om skolans utveckling i ledningsgruppen för hela området. På förvaltningsnivå upplever rektorerna att det inte förs långsiktiga, strategiska diskussioner om skolans utveckling. De möten som hålls två gånger per termin innehåller information av övergripande art enligt rektorernas uppfattning. Rektorerna i Gröndalsskolan och Humlegårdsskolan träffas i ett eget möte en gång i veckan. Ledningsgruppen för skolorna består av de två rektorerna samt den administrativa chefen, som handhar ekonomiska frågor såsom budget för skolorna.

Rektorn för de lägre årskurserna har ingen speciell ledningsgrupp på skolan utan träffar personalgrupperna på de två skolorna separat en gång i veckan. I Gröndalsskolan upplever personalen för de yngre eleverna att rektorn är väl insatt i den dagliga verksamheten och är tillgänglig. Personalen betecknar rektorn som kunnig och uppskattar den aktiva närvaron i elevvårdsarbetet. I Humlegårdsskolan menar personalen att träffarna oftast blir informationsträffar och inte används för pedagogiska diskussioner, något som personalen saknar. De upplever att det blir ett avstånd mellan personal och ledning när personalen ser ett sätt att utveckla skolan och skollärdningen ett annat. Personalen önskar att diskussionerna kunde föras med mer ”högt i tak”.

I de högre årskurserna finns så kallade samordnare som träffar rektorn en gång per vecka och för information vidare till arbetslagen. Samordnarna upplever en osäkerhet i sina roller, till exempel om de har något mandat att ta beslut. Det förs inga pedagogiska skolutvecklingsdiskussioner på träffarna med rektorn, enligt personalen. Flera menar att de inte känner till rektorns visioner för skolan och att de saknar ett organisatoriskt stöd för den dagliga verksamheten, till exempel vad gäller schemaläggning. Schemat kom ut i verksamheten sent, menar personalen och de upplever att de inte har varit delaktiga i diskussionen och att deras åsikter inte lyssnas på och tas tillvara. De menar att schemaläggningen inte görs utifrån elevernas behov i svenska som andra språk, som de skulle vilja lägga parallellt med svenskundervisningen i flera klasser. Flera ur personalen upplever att rektorn för de högre årskurserna inte är förtrogen med den dagliga verksamheten (se vidare under rubriken Individanpassning, individuell studieplanering och stöd, samt Organisation och arbetssätt i undervisningen). Skolans nya arbetslagsorganisation är inte förankrad i personalgruppen. Många menar att rektorn inte lyssnar på förslag till förändringar och uttrycker en önskan att skolan skulle våga diskutera frågor som måluppfyllelse utan att ”locket läggs på”, som personalen uttrycker det. I samtal uttrycker rektorn en önskan om handledning bland annat i hur rektorn tillsammans med personalen ska arbeta tillsammans mot skolans gemensamma mål. Flera i personalen upplever även att rektorn är svår att nå både i sitt arbetsrum som via telefon. De menar att det kan vara svårt att få svar även via e-post. Rektorn själv anser att schemaläggningen är en stor arbetsbelastning som tar för mycket tid från övriga ansvarsområden. Rektorn säger att det finns en ambition att besöka klasserna oftare och ser till att promenera genom skolan varje dag. E-postkontakten upplever rektorn som ett bra och snabbt sätt att kommunicera. Sammantaget bedömer inspektörerna att rektorn bör bli mer förtrogen med verksamheten, i fråga om både innehåll i undervisningen och organisationen.

Sammanfattning

I Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan talar elever ofta om lärarna som engagerade, lätta att komma till tals med och duktiga pedagoger. Skolorna har mycket bra rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd i de lägre årskurserna är mycket goda. Elever får stöd i framförallt ämnena svenska, matematik och engelska. Inspektörerna bedömer att skolan måste ge alla elever i behov av stöd det stöd de behöver för att uppnå målen i skolarbetet. Skolorna saknar rutiner för att inventera vilka elever som är i behov av modersmålsundervisning, vilket bör förbättras. Inspektörerna bedömer vidare att skolan måste vidta åtgärder så att elever som behöver studiehandledning på sitt modersmål ges denna stödinsats. I Gröndalsskolans personalgrupp för de högre årskurserna upplever lärarna att de inte är delaktiga i kvalitetsarbetet. Inspektörerna bedömer att skolan bör arbeta vidare med att få ett fungerande kvalitetsarbete där hela skolans personal känner sig delaktig i arbetet med mål, planering, utvärdering och åtgärder. Vidare bör skolans kvalitetsredovisning göras tydligare så att de enskilda skolornas förbättringsområden går att utläsa.

Inspektörerna bedömer att rektorn bör verka för att bli mer förtrogen med verksamheten, i fråga om både innehåll i undervisningen och organisationen.

Skolorna saknar en handlingsplan mot kränkande behandling, vilket måste åtgärdas. De brister i skolans betygskatalog som inspektörerna har uppmärksammat bör rättas till och rutiner för handhavande av betygskatalogen bör utvecklas.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i skollagen.

Tillgång till utbildning och information

Enligt författningarna har eleverna rätt till en garanterad undervisningstid och ett visst antal timmar skall avsättas för elevens val. Elevens val skall syfta till att bredda eller fördjupa elevernas kunskaper. Eleverna skall även få information och underlag för att kunna välja fortsatt utbildning.

Gröndalsskolan delar studie- och yrkesvägledare med två andra skolor i Nynäshamns kommun. Han har sitt arbetsrum i Gröndalsskolan och menar att det ger möjligheter till tätare kontakter med eleverna på skolan, jämfört med de andra skolorna. Eleverna får inte enskilda vägledningssamtal vilket studie- och yrkesvägledaren själv beklagar. Den vanligaste kontakten med eleverna är att eleverna söker upp honom och tar kontakt. Det händer även att till exempel skolsköterskan uppmanar en elev att ta kontakt med studie- och yrkesvägledaren. Inspektörerna bedömer att information ges i en omfattning som stämmer mot författningar.

Den garanterade undervisningstiden för eleverna tillgodoses.

Elever och föräldrar som önskar modersmål ansöker om detta till rektorn för Gröndalsskolan. På Gröndalsskolan finns (enligt officiell statistik från Skolver-

ket år 2004) cirka 100 elever som är berättigade till modersmålsundervisning. Av dessa deltar drygt 55 procent i undervisningen. Ansvaret för modersmålsundervisningen ligger på en av rektorerna för Gröndalsskolan. Resurstilldelningen är inte behovsstyrd utan varje elev får maximalt 40-60 minuter per vecka beroende på gruppstorlek. I årskurs 3 äger elevens val rum inom något som benämns "egen planering". Eleverna arbetar i klassrummet med ett ämne som de har valt själva, till exempel att rita eller läsa i en egen bok. I årskurs 4-6 väljer eleverna från en lista med ämnen och arbetar sextio minuter i veckan med valt ämne, till exempel fri läsning, tovning eller träslöjd. Inspektörerna bedömer att elevens val ges enligt bestämmelserna för eleverna vid Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan.

Personalresurserna

Skolorna har innevarande läsår totalt 65 anställda, varav 40 är lärare med ansvar för undervisning. Skollagen föreskriver att skolan skall använda lärare som har utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Andelen lärare med pedagogisk utbildning var under våren 2004 75 procent enligt Nynäshamns kommuns kvalitetsredovisning. Skolledningens bedömning är att andelen utbildade lärare har ökat sedan dess. Ett fåtal lärare i Gröndalsskolan saknar utbildning för den undervisning de utövar, något som rektor är medveten om. Rektorerna arbetar medvetet för att höja andelen utbildade lärare ytterligare. Inspektörerna bedömer att lärarna vid skolan i huvudsak har utbildning för den undervisning de bedriver.

Lärartätheten i Gröndalsskolan är lägre än för riket som helhet (6,9 per 100 elever mot 7,9 i riket år 2004 enligt Skolverkets statistik). Motsvarande siffra för Humlegårdsskolan är 5,8 lärare per 100 elever år 2004 år 2005 är lärartätheten sju lärare på 97 elever, enligt rektorns uppgifter. Någon analys av ett eventuellt samband mellan lärartätheten, lärares utbildning och elevernas kunskapsresultat har skolan inte gjort. Klasserna i Humlegårdsskolan har mellan 21 och 30 elever. Klasserna i Gröndalsskolan har mellan 20 och 30 elever, där flertalet klasser har närmare 30 elever. Förskoleklassen i Gröndalsskolan har detta läsår 14 elever.

Enligt läroplanen skall kompetensutveckling anordnas för personalen. Personalen i de lägre årskurserna säger att skolan har en långsiktig kompetensutvecklingsplan som tar hänsyn till elevernas behov. De skriver inte alltid en individuell kompetensutvecklingsplan under medarbetarsamtalen men upplever att de får den kompetensutveckling de behöver utifrån elevernas behov. Båda rektorerna på skolan deltar för närvarande i den statliga skolledarutbildningen. Inspektörerna bedömer att kompetensutveckling anordnas enligt skolans författningar.

Läromedel, pedagogiska materiel och utrustning

Skolans material och utrustning skall vara anpassad till en tidsenlig utbildning och lokalerna ändamålsenliga. Inspektörerna upplever att båda skolorna har mycket gott om utrymme, i vissa fall med mindre klassrum i anslutning till undervisningssalen och att lokalerna är ändamålsenliga. Såvitt inspektörerna har kunnat bedöma är tillgången till böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel god vid Humlegårdsskolan och Gröndalsskolan.

Gröndalsskolan har ett bibliotek med en anställd bibliotekspedagog. I många samtal och intervjuer med elever, personal och skollädaing har bibliotekets roll och bibliotekspedagogens arbete lyfts fram som stödjande för undervisningen på skolan. Inspektörerna har inte besökt biblioteket.

Sammanfattning

Gröndalsskolan och Humlegårdsskolan har ändamålsenliga lokaler. I Gröndalsskolan finns ett stort bibliotek med en anställd bibliotekspedagog, som uppskattas av personal, elever och skollädaing. Eleverna erbjuds utbildning om minst den garanterade undervisningstiden. Inspektörerna bedömer att verksamheten har god tillgång till lärare med utbildning avsedd för den undervisningen som i huvudsak bedrivs.

Datum

Ort

2005-12-20

Stockholm

Marie Morin

Bertil Karlhager